በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት
ፍትሕ ቢሮ
የሕግ ምክር፣ማ ርቀቅና ማጠቃለል ዳይሬክቶሬት

THE AMAHARA NATIONAL REGIONAL STATE
JUSTICE BUREAU
LEGAL COUNSELING, DRAFTING AND COMPILATION
DIRECTORATE

ቁጥር፡-ሕ/ም/ማ/ማ/ዳ...[illegible]...../18

ቀን፡- 22/12/2018 ዓ.ም.

ለአብክመ ገንዘብ ቢሮ

ባህር ዳር

ጉዳዮ፡- የመመሪያ ምዝገባን ይመለከታል

በአማራ ክልል የአስተዳደር ሥነ ሥርዓት አዋጅ ቁጥር 292/2017 ዓ. ም. እና በዚህ አዋጅ ማሻሻያ መሠረት ማንኛውም የአስተዳደር ተቋም አዋጁ ከመውጣቱ በፊት በሥራ ላይ የነበሩ መመሪያዎችን አስመልክቶ አዋጁ በወጣ በ2 (ሁለት) ዓመት ጊዜ ውስጥ ለፍትህ ቢሮ በመላክ እንዲመዘገብ ማድረግ እንዳለበት ተደንግጓል፡፡

በዚህም መሠረት ቢሯችሁም በቁጥር አብክመ/ገቢ/20፣ በቀን 04/12/2018 ዓ.ም. በተጻፈ ሽኝ ደብዳቤ "የቅድመ ግብር ክፍያ ሥርዓት አፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 3/2011" ተብሎ የተገለጸውን እንድንመዘገብላችሁ የላካችሁልን መሆኑ የሚታወቅ ነው፡፡

በእኛም በኩል የተላከልንን ይህን መመሪያ በአዋጁ መሠረት ከተመለከትን በኃላ፣ በክልል ደረጃ "የቅድመ ግብር ክፍያ ሥርዓት አፈጻጸም መመሪያ ቁጥር 165/2018 ዓ.ም." በሚል መዝግበነዋል፡፡

በመሆኑም መመሪያውን በተመዘገበው ቁጥር መሠረት ሥራ ላይ እንድታውሉ እየገለጽን፣ የመዘገብነውን 15 ገጽ መመሪያ በዚህ ሽኝ ደብዳቤ አባሪ በማድረግ የላክንላችሁ መሆኑን እናሳውቃለን፡፡

ከሰላምታ ጋር

መስፍን መኮነን

የሕግ ምክር፣ ማርቀቅና ማጠቃለል ዳይሬክቶሬት

ዐቃቤ ሕግ

ግልባጭ

- ለቢሮ ኃላፊ ጽሕፈት ቤት፤(ያለ አባሪ)
- ለፍት/ሕግ ጉዳ/ዘር/ምክትል ቢሮ ኃላፊ ጽሕፈት ቤት
  ፍትህ ቢሮ

Tel.No. ☎ 058 222 0794/793 / 058 226 52 92 ✉ 995

መመሪያ ቁጥር 165/2018 ዓ.ም.

የቅድመ ግብር ክፍያ ሥርዓት የአፈፃፀም መመሪያ

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 አንቀጽ 82(4) ፣ አንቀጽ 93(2) እና በክልሉ የገቢ ግብር አዋጅን ለማስፈጸም የወጣ ክልል መስተዳደር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 162/2010 አንቀጽ 61 በተሰጠው ስልጣን መሰረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ "የቅድመ ግብር ክፍያ ስርዓት አፈፃፀም መመሪያ ቁጥር 165/2018 ዓ.ም" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

በዚህ መመሪያ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ ቃላትና ሃረጎች በክልሉ ገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 እና በክልል ታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 241/2008 የተሰጣቸውን ትርጉም ይይዛሉ። ከዚህ በተጨማሪ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር ለዚህ መመሪያ አፈጻጸም ሲባል፦

1/ "**ለንግድ የሚውሉ ዕቃዎች**" በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 የተሰጣቸውን ትርጉም ይኖራቸዋል።

2/ "አዋጅ" ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 240/2008 ነው።

3/ "ደንብ" ማለት በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅን ለማስፈጸም የወጣ ክልል መስተዳደር ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 162/2010 ነው።

4/ "ቢሮ" ማለት የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ ነው።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ ለንግድ የሚውሉ እቃዎችን ከውጭ ወደ አገር በሚያስገቡ እና በአገር ውስጥ ግዥ ከሚፈጸም ክፍያ ላይ ግብር ቀንሰው እንዲያስቀሩ ግዴታ በተጣለባቸው ሰዎች ላይ ሁሉ ተፈጻሚ ይሆናል።

ክፍል ሁለት

ዕቃዎች ወደ አገር በሚገቡበት ጊዜ ስለሚከፈል ግብር

4. ግብር ስለመክፈል

በአዋጁ አንቀጽ 82(1) መሠረት የሠንጠረዥ "ሐ" ግብር ከፋይ ለንግድ የሚውሉ እቃዎችን ወደ አገር ሲያስገባ የእቃዎቹን የጉምሩክ ዋጋ፣ የመድን አረቦንና የመጓጓዣ ወጪ 3% (ሦስት በመቶ) የንግድ ስራ ገቢ ግብር በቅድሚያ ለገቢዎች ቢሮ ይከፍላል።

5. ለንግድ የሚውሉ ዕቃዎች

ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት በስተቀር ከውጭ ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ ማንኛውም ዕቃዎች "ለንግድ የሚውሉ ዕቃዎች" ናቸው።

1/ በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት ለመንግስት መ/ቤት በተሰጠው ትርጉም ውስጥ የተካተቱ የፌደራል መንግስት መ/ቤቶች እና የክልል መንግስታት መ/ቤቶች የሚያስገቧቸው ዕቃዎች፤

2/ ለትርፍ ያልተቋቋሙ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እና ማህበራት የሚያስገቧቸው እቃዎች /ከተቋቋሙበት አላማ ውጭ በንግድ መልክ የሚያስገቧቸው ዕቃዎችን አይጨምርም/፤

3/ በዲፕሎማቲክ እና ሌሎች ዓለም አቀፍ ስምምነቶች መሠረት ከንግድ ትርፍ ግብር ነፃ የሆኑ የዓለም አቀፍ ድርጅቶች፣ የውጭ ዲፕሎማቲክ ወይም ኮንሱለር ሚሲዮኖችና የእነዚሁ አባላት የሚያስገቧቸው እቃዎች፤

4/ የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴር ባወጣው መመሪያ መሠረት የግል መገልገያ እቃዎችን ከቀረጥ ነፃ ወይም ቀረጥና ታክስ ከፍለው እንዲያስገቡ የተፈቀደላቸው ግለሰቦች የሚያስገቧቸው እቃዎች፤

5/ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 2^{ተኛ} መደብ (ለ) ተጠቃሚ ሆነው እቃዎችን የሚያስገቡ ግለሰቦችና ድርጅቶች፤

6/ በክልል ኢንቨስትመንት ኮሚሽን ከገቢ ግብር ነፃ የመሆን መብት/Tax Holiday/ የተፈቀደላቸው ግለሰቦችና ድርጅቶች በእፎይታ ጊዜ ውስጥ የሚያስገቧቸው እቃዎች፤

7/ የአምራችነት ፈቃድ ያላቸው ሰዎች ወይም ድርጅቶች ለሚያመርቷቸው ዕቃዎች በግብአትነት የሚጠቀሙባቸው ጥሬ ዕቃዎች እና ለካፒታል ዕቃዎች የሚያገለግሉ መለዋወጫዎች፤

8/ ኢንዱስትሪዎችን ለማቋቋም ወይም ለማስፋፋት ወይም ለሃይል ማመንጫ ወይም የመገናኛ አገልግሎት ለመዘርጋት ወዘተ ወደ አገር የሚገቡ የካፒታል ዕቃዎች ከክልሉ ኢንቨስትመንት ኮሚሽን ወይም ጉዳዩ ከሚመለከተው አካል የካፒታል ዕቃዎች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከቀረበ፤

9/ የንግድ ትርኢት ለመሳተፍ የሚመጡ የውጪ አገር ድርጅቶች ምርታቸውን ለማስተዋወቅ ወደ አገር ውስጥ ይዘውት የሚገቡት እቃ፤

10/ በማዕድን እንዲሁም በፔትሮሊየም ስራ ላይ የተሰማሩ ግለሰቦች ወይም ድርጅቶች ለእነዚህ ስራዎች አገልግሎት እንዲሰጡ የሚያስገቧቸው እቃዎች፤

11/ ለሰብዓዊ እርዳታ ከውጭ ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ ዕቃዎች።

6. ወደ አገር ከሚገቡ ለንግድ ከሚውሉ ዕቃዎች የቅድሚያ ግብር ስለመሰብሰብ

1/ ዕቃዎች ወደ አገር በሚገቡበት ጊዜ የቅድሚያ ግብር የሚከፈለው በጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች በኩል ይሆናል።

2/ የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች ለንግድ ከሚውሉ ዕቃዎች የቅድሚያ ግብር ሲሰበስቡ የግብር ከፋዩን ስም፣ አድራሻ እና የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር በመጠቀም መመዝገብና ሂሳቡን በዚሁ መሠረት መያዝ አለባቸው።

3/ የጉምሩክ ቅ/ጽ/ቤቶች የሰበሰቡትን የቅድሚያ ግብር የገቢዎች ሚኒስቴር በሚዘረጋው ስርዓት መሰረት ለገቢው ባለቤት የሚተላለፍ ይሆናል።

ክፍል ሶስት

በሀገር ውስጥ ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ግብር ቀንሶ ስለማስቀረት

7. ግብር ቀንሰው የሚያስቀሩ ሰዎች

በአዋጁ አንቀጽ 87 መሰረት በግዥ ወቅት ከሚፈጽሙት ክፍያ ላይ ግብር ቀንሰው እንዲያስቀሩ ግዴታ የተጣለባቸው ሰዎች ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ናቸው፦

1/ በህግ የሰውነት መብት የተሰጣቸው ድርጅቶች፡- የአክሲዮን ማህበር፣ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር፣ የሽርክና ማህበር፣ህብረት ስራ ማህበራት፣ .....ወዘተ፤

2/ የመንግስት መ/ቤቶች፡- በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት ለመንግስት መ/ቤቶች በተሠጠው ትርጉም ውስጥ የሚካተቱ ወይም በተቋቋመበት ሕግ የመንግስት መስሪያ ቤት የተባሉ የፌዴራል፣ የክልል፣ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር እና የድሬዳዋ አስተዳደር የመንግስት መስሪያ ቤቶች፤

3/ ለትርፍ ያልተቋቋሙ ድርጅቶች፡- ለትርፍ ላልሆነ ለተለያዩ ዓላማዎች የተቋቋሙ ማህበራትና የሃይማኖት ድርጅቶች፤

4/ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች፡- በሲቪክ ማህበራት አዋጅ መሠረት የተቋቋሙ "የኢትዮጵያ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች" ወይም "የኢትዮጵያ ማኅበሮች" ወይም በኢትዮጵያ ውስጥ የሚንቀሳቀሱ በውጭ አገር የተቋቋሙ ተመሳሳይ ድርጅቶች፤

5/ የክልሉ ገቢዎች ቢሮ በአዋጁ አንቀጽ 87(1) በተሰጠው ስልጣን መሰረት በሚያወጣው መመሪያ ግብር ቀንሰው እንዲያስቀሩ ግዴታ የተጣለባቸው ግለሰብ ግብር ከፋዮች፤

6/ የኢትዮጵያ ምርት ገበያ ድርጅት በምርት ገበያው አማካኝነት ከሚከናወን ግብይት ጋር በተያያዘ ገዥውን በመወከል የሚፈጸመው ግብይት።

8. ግብር ቀንሶ ለሚያስቀር ሰው የሚሰጥ የምስክር ወረቀት

1/ ከተከፋይ ሂሣቦች ላይ ግብር ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት ለተሰጣቸው ሰዎች ገቢዎች ቢሮ ለዚሁ አላማ በሚያዘጋጀው ቅጽ መሰረት የምስክር ወረቀት ይሰጣል።

2/ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ የተጣለበት ሰው በገቢዎች ቢሮ ሲመዘገብ ወይም የገቢዎች ቢሮ እንዲመዘግበው በማመልከቻ በመጠየቅ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ የተጣለበት ስለመሆኑ የሚያረጋግጥ የምስክር ወረቀት መያዝ አለበት። ይሁን እንጂ በማናቸውም ምክንያት የምስክር ወረቀቱን ሳይዝ የዘገየ ቢሆንም አዋጁ በሚያዘው መሠረት ግብሩን ቀንሶ በማስቀረት ለገቢዎች ቢሮ ገቢ ማድረግ ይኖርበታል።

9. ግብር ተቀናሽ የሚደረግበት የክፍያ መጠን እና የግብር ምጣኔ

1/ በአዋጁ አንቀፅ 87 ንዑስ አንቀፅ 1 መሠረት ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ የተጣለባቸው ሰዎች ለሚከተሉት ግብይቶች ከሚፈጽሙት ጠቅላላ ክፍያ ላይ 2% (ሁለት በመቶ) ግብር ቀንሰው የማስቀረት ግዴታ አለባቸው፡፡

ሀ) በኢትዮጵያ ውስጥ በአንድ ግዥ ወይም በአንድ የዕቃ አቅርቦት ውል ከብር 10,000 (አሥር ሺህ ብር) በላይ ለሆነ የዕቃ አቅርቦት ለሚፈፀም ክፍያ፤

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ በአንድ የአገልግሎት ውል ከብር 3,000 (ሶስት ሺህ ብር) በላይ ለሚፈፀም ክፍያ፡፡

2/ በእቃና አገልግሎት ግዥ ውል መሰረት ከሚፈጸም የቅድሚያ ክፍያ /Advance payment/ ላይ የቅድመ ግብር ክፍያ ተቀናሽ አይደረግም፡፡

3/ በአንድ ውል ውስጥ የተመለከተው አጠቃላይ የገንዘብ መጠን በተለያየ ጊዜያት ተከፋፍሎ ክፍያ የሚፈጸም ሲሆን ለቅድመ ግብር ክፍያ መሰረት የሚሆነው አጠቃላይ በውሉ ላይ የተመለከተው የገንዘብ መጠን ነው፡፡

4/ በአዋጁ አንቀጽ 87 (4) እና በደንቡ አንቀጽ 63 መሰረት ግብር ተቀናሽ የሚደረግበት ዕቃ ወይም አገልግሎት አቅራቢ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥሩን እና የጸና የንግድ ስራ ፈቃዱን (ሁለቱንም) ግብር ቀንሶ ለሚያስቀረው ገዥ ሊያቀርብ ካልቻለ ገዥ ለአቅራቢው ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ 30% (ሰላሳ በመቶ) ግብር ተቀናሽ ማድረግ አለበት፡፡

5/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የተደነገገው ቢኖርም የቤት ኪራይ አገልግሎት እና ገቢዎች ቢሮ ባወጣው የታክስ ደረሰኝ አስተዳደር መመሪያ መሰረት በግዥ ማረጋገጫ ደረሰኝ መጠቀም ከሚችልባቸው ግብይቶች ላይ ተቀናሽ የሚደረገው 2 በመቶ ቅድመ ግብር ብቻ ነው፡፡

6/ በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ 1 መሰረት ተቀናሽ የሚደረገው 2% (ሁለት በመቶ) እና በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀጽ 4 መሰረት ተቀናሽ የሚደረገው 30 በመቶ ግብር የሚሰላበት የዕቃው ወይም የአገልግሎቱ ጠቅላላ የክፍያ መጠን በግብይቱ ላይ የሚከፈሉ የመንግስት ታክሶችን (እንደ ተጨማሪ እሴት ታክስ እና ተርን ኦቨር ታክስ የመሳሰሉትን) እና በሻጭ ገቢ ውስጥ የማይካተቱ ክፍያዎችን ሳይጨምር ነው፡፡

7/ ግብር ተቀናሽ የሚደረግበት ለጥገና እና/ወይም ዕድሳት የሚፈጸም ክፍያ መጠን፡-

ሀ) የጥገና እና/ወይም ዕድሳት አገልግሎት ሰጪዎች ከአገልግሎት ግዥ ጋር ለጥገና እና/ወይም ዕድሳት በሚያደርጉት ውል መለዋወጫ ዕቃዎችን አገልግሎት ሰጪ በደረሰኝ ገዝቶ ሲያቀርብ ገዥ ገንዘብ እንደሚተካለት የተስማሙ እንደሆነ አገልግሎት ሰጪው ለመለዋወጫ ዕቃዎች ግዥ ከሚፈጽመው ክፍያ ላይ በአዋጁ መሠረት ግብር ተቀናሽ አድርጐ ገቢ የማድረጉ ግዴታ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ አገልግሎት ሰጪው ለመለዋወጫ ግዥ ያወጣው ገንዘብ በደረሰኙ መሠረት በገዥው ሲተካለት ከተከፋይ ሂሣብ ላይ 2% (ሁለት በመቶ) ግብር ተቀናሽ የማይደረግበት ሲሆን ግብር ተቀናሽ የሚደረገው ግብር ከብር 3,000 (ሶስት ሺህ ብር) በላይ በተከፈለ የአገልግሎት ዋጋ ላይ ብቻ ነው።

ለ) አገልግሎት ሰጪው ራሱ አገልግሎቱን ከመለዋወጫ ዕቃው ጋር በአንድነት የሚያቀርብና ለዚሁ ጠቅላላ ዋጋ የሚከፈለው በሚሆንበት ጊዜ አገልግሎት ሰጪው ከሚያገኘው ጠቅላላ ተከፋይ ሂሣብ ላይ ክፍያውን የፈፀመው ገዥ 2% (ሁለት በመቶ) ግብር ቀንሶ ገቢ ማድረግ አለበት። ይኸውም ለዕቃ አቅርቦት ከብር 10,000 (አሥር ሺ ብር) እና ለአገልግሎት ሲሆን ከብር 3,000 (ሶስት ሺህ ብር) በላይ መሆን ይኖርበታል። የመለዋወጫ ዕቃና የአገልግሎት ዋጋውን መለየት አዳጋች በሚሆንበት ጊዜ ግን አቅርቦቱ ሙሉ በሙሉ የአገልግሎት አቅርቦት እንደሆነ ይቆጠራል።

ሐ) ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የጥገናና እድሳት አገልግሎት ማለት የተሸከርካሪ ፣ የተለያዩ ማሽነሪዎች (ሎደር፣ ግሬደር፣ የፋብሪካ ማሽኖች የመሳሰሉት) እና የመሳሪያዎች ጥገናና እድሳትን ይጨምራል።

8/ የኮንስትራክሽን አገልግሎት ግዥ በሚመለከት ለኮንስትራክሽኑ ስራ የሚያስፈልጉ ዕቃዎችን ኮንትራክተሩ የሚያቀርብ በሚሆንበት ውል መሰረት ለኮንትራክተሩ ከሚፈጸም ክፍያ ላይ ግብር ተቀናሽ የሚደረገው እንደ ኮንስትራክሽን ስራው አይነት ከጠቅላላው ክፍያ ቀጥሎ የተመለከተው መቶኛ ብቻ ተወስዶ ይሆናል፦

ሀ) የህንጻ ግንባታ.....45

ለ) የመጠጥ ውሃ ፕሮጀክት ሲቪል ሥራ.....50

ሐ) የመንገድ ግንባታ፦

(1) ለጠጠር መንገድ.....72

(2) ለአስፋልት መንገድ፦

(ሀ) ለአስፋልት ኮንክሪት (Gravel Asphalt Concrete).....65
(ለ) በድርብ ለሚሰራ አስፋልት (Gravel Double Surface treatement)).....60
(ሐ) ለመንገድ ማሻሻያ (Rehabilitation).....40
(መ) ድልድያ ሥራ.....55

9/ አንድ ግብይት የእቃ እና የአገልግሎት ግዥ በውስጡ ያካተተ እንደሆነ በግብይቱ ላይ ለየብቻ የእቃ እና የአገልግሎት ቅድመ ግብር ሊያዝ የሚገባው ሲሆን ከግብይቱ ባህሪ የተነሳ የእቃ እና የአገልግሎት ግዥ ብሎ ለመለየት የሚያስቸግር ሲሆን ግብይቱ እንደአገልግሎት ግዥ ይቆጠራል፤

10/ በሠንጠረዥ መ ገቢዎች ላይ የሚከፈለው ግብር የመጨረሻ ግብር በመሆኑ በዚህ ክፍያ ላይ የቅድመ ግብር ክፍያ ስርዓት ተፈጻሚ አይሆንም።

10. ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ የማይመለከታቸው ሰዎች

የሚከተሉት በግዥ ወቅት ከሚፈጽሙት ክፍያ ላይ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ የለባቸውም፦

1/ ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች፤

2/ ላኪዎች/ ወደ ውጭ ለሚልኳቸው ምርቶች በግብዓትነት ለሚያገለግሉ እቃዎች ብቻ/፤

3/ በዲፕሎማቲክ እና አለም አቀፍ ስምምነት መሰረት የተቋቋሙ ድርጅቶች፣ የውጭ ዲፕሎማቲክ ኮንሱላር ሚሲዮኖች፣ ኤምባሲዎች፣ የተባባሩት መንግስታት ድርጅት አካላት እና የዲፕሎማቲክ መብት ያላቸው ተመሳሳይ አካላት፤

4/ የገቢዎች ቢሮ በሚያወጣው መመሪያ ቅድመ ግብር የመያዝ ግዴታ ከተጣለባቸው ግለሰብ ግብር ከፋዮች ውጪ ያሉ ግለሰብ ግብር ከፋዮች።

11. ግብር ቀንሶ የመያዝ ስርዓት ተፈጻሚ የማይደረግባቸው ግብይቶች

1/ ግብር ቀንሶ የመያዝ ስርዓት ተፈጻሚ የማይደረግባቸው የዕቃ እና የአገልግሎት ግዢዎች የሚከተሉትን ያጠቃልላል፦

ሀ) የሰው ወይም የእንስሳ ህክምና አገልግሎት፤

ለ) የመደበኛ ትምህርት አገልግሎት (ስልጠናን አይጨምርም)፤

ሐ) የፋይናንስ አገልግሎት/ ባንክ የደንበኞቹን ንብረት ሲሸጥ የሚቀበለውን ክፍያ አይጨምርም፤

መ) የኤሌክትሪክ አገልግሎት፤

ሠ) የቴሌኮሚኒኬሽን አገልግሎት፤

ረ) የየብስ፣የአየር፣ የባህር እና የባቡር ትራንስፖርት አገልግሎት/ኪራይን አይጨምርም፤

ሰ) የውሃ አገልግሎት / ታሽጎ የሚሸጥ ውሃን አይጨምርም/፤

ሸ) ከገቢ ግብር ነፃ መብት (Tax Holiday) የተሰጣቸው ኢንቨስተሮች ከግብር ነፃ በሆኑበት ጊዜ ውስጥ የሚሠጡት አገልግሎት ወይም የሚያቀርቡት ዕቃ፤

ቀ) በገቢ ግብር አዋጅ መሰረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብር ተቀናሽ የሚደረግባቸው የሰንጠረዡ "መ" ገቢዎች፤

በ) የነዳጅ አቅርቦት ወይም ቅባት እና ዘይቶችን አይጨምርም/፤

ተ) በፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት ለመንግስት መ/ቤት በተሰጠው ትርጉም ውስጥ የሚካተቱ ወይም በተቋቋሙበት ሕግ የመንግስት መ/ቤት የተባሉ የፌዴራል፣ የክልል ፣ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር እና የድሬዳዋ አስተዳደር መንግስታት መ/ቤቶች የሚያቀርቧቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች፤

ቸ) ለትርፍ ያልተቋቋሙ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችና ማህበራት የሚያቀርቧቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች/ከተቋቋሙበት አላማ ውጪ በንግድ መልክ የሚያቀርቧቸውን ዕቃዎችና አገልግሎቶች አይጨምርም፤

ኀ) በዲፕሎማቲክና ሌሎች ዓለም አቀፍ ስምምነቶች መሠረት ለተቋቋሙ የአለም አቀፍ ድርጅቶች፣ የውጭ ዲፕሎማቲክ ወይም ኮንሱላር ሚስዮኖችና ኤምባሲዎች እና የተባበሩት መንግስታት አካላት የሚፈጸም ክፍያ፤

ነ) በገቢ ግብር ህግ መሰረት ከግብር ነጻ ከሆነ ገቢ፤

ኘ) ከመንግስት በተሰጣቸው ውክልና መሠረት ዕቃ ወይም አገልግሎት የሚያቀርቡ ድርጅቶች፤

አ) የባህር ትራንስፖርትና ሎጅስቲክስ አገልግሎት ድርጅት ለሚሰጣቸው አገልግሎቶች የሚፈጸምለት ክፍያ፤

ከ) የፋብሪካ ምርት ያልሆነ የአርብቶ አደር እና የአርሶ አደር የግብርና እና የእንስሳት ውጤት እንዲሁም ከእንስሳት የሚገኝ አገልግሎት፤

ኸ) የመኖሪያ ቤት ሽያጭ፤

ወ) በሰው ጉልበት የሚከናወን እቃ የመጫንና የማውረድ አገልግሎት፤

ዐ) ቅይጥ ግብይት/ በአንድ ግብይት ውስጥ ቅድመ ግብር የሚመለከተው እና የማይመለከተው ግዥ፤

ዘ) በማቋቋሚያ ህጋቸው ከገቢ ግብር ነጻ የሆኑ ተቋማት፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ከተዘረዘሩት በተጨማሪ ቢሮው በደብዳቤ ለሌሎች እቃዎች ወይም አገልግሎቶች ግዢ የሚፈጸም ክፍያ የቅድመ ግብር ክፍያ ስርዓት ተፈጻሚ እንዳይደረግበት ሊወስን ይችላል፡፡

12. ግብሩን ቀንሶ እንዲያስቀር ግዴታ የተጣለበት ሰው ተግባርና ኃላፊነት

ግብር ቀንሶ እንዲስቀር ግዴታ የተጣለበት ሰው ቀጥሎ የተዘረዘሩት ተግባራትና ኃላፊነቶች አሉበት፡-

1/ በአገር ውስጥ ከሚፈጸሙ ክፍያዎች ላይ በወሩ ውስጥ ቀንሶ ቀሪ ያደረገውን አጠቃላይ ግብር ከወሩ የመጨረሻ ቀን ጀምሮ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ ለገቢዎች ቢሮ ገቢ ማድረግ ፤

2/ ከሚፈጸሙ ክፍያዎች ላይ ቀንሶ ያስቀረውን ግብር ገቢ በሚያደርግበት ጊዜ ክፍያ የተፈፀመለትን እና ግብር የተቀነሰበትን የእያንዳንዱን ሰው ወይም ድርጅት ስም፤ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር /TIN/፤ በወሩ ውስጥ ለተጠቀሰው ሰው የተከፈለውን ገንዘብ አጠቃላይ ድምር፣ ተቀናሽ ተደርጎ የቀረውን ግብር እና በእያንዳንዱ ሰው ስም ለገቢዎች ቢሮ ገቢ የተደረገውን ሂሳብ የሚያሳይ ዝርዝር ገቢዎች ቢሮ በሚያዘጋጀው ቅጽ መሰረት ማቅረብ ፤

3/ በእያንዳንዱ የግብር ዘመን የተፈፀሙ ክፍያዎችና ከነዚህ ክፍያዎች ተቀንሶ የቀረውን ግብር የሚያሳይ የሂሳብ ሰነዶችን የመያዝና ገቢዎች ቢሮ ምርመራ እንዲደረግባቸው ሲጠየቅ የማቅረብ ፤

4/ የተፈፀሙ ክፍያዎችና ከነዚህ ክፍያዎች ተቀንሶ ስለቀረው ግብር የሚያሳዩ የሂሳብ ሰነዶች በንግድ ህግ ለተወሰነው የሰነድ መያዣ ጊዜ ወይም የታክስ ማስታወቂያ ለገቢዎች ቢሮ ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ለ5 ዓመታት ፣ ከሁለቱ ረዥም ለሆነው ጊዜ ማቆየት፤

5/ ከላይ የተገለፁትን ሠነዶች ኮፒ ገቢዎች ቢሮ በሚሰጠው ቅፅና ሁኔታ እንዲሁም በሚወስነው የጊዜ ልዩነት እንዲያቀርብ ሲጠየቅ ማቅረብ፤

6/ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው በክፍያ ወቅት ግብር ቀንሶ ሲያስቀር የግብር ከፋዩን ስም፣ አድራሻና የግብር ከፋዩን መለያ ቁጥር በመጠቀም መመዝገብ እና ሂሳቡን በዚሁ መሰረት መያዝ፤

7/ ግብር ለተቀነሰበት ሰው ተከታታይ ቁጥር ያለው ደረሰኝ መስጠት።

ክፍል አራት

የሂሳብ አመዘጋገብ፣ ማካካሻ እና የተመላሽ አፈጻጸም

13. የቅድመ ግብር ክፍያ አመዘጋገብ፣ ሪፖርት አቀራረብና የገቢ ትልልፍ

1/ በገቢዎች ቢሮ ስለሚደረግ የቅድመ ግብር ክፍያ ሂሳብ አመዘጋገብ

ሀ) ከተከፋይ ሂሳብ ላይ የተቀነሰ ታክስ የንግድ ትርፍ ግብር ወይም የቤት ኪራይ ገቢ የግብር አካል በመሆኑ ገቢዎች ቢሮ የራሳቸውን ድርሻ ሲሰበስቡ በተለመደው የቀጥታ ታክስ ገቢ እንደ አግባብነቱ በ1102 ወይም በ1104/1103 በመደበኛ ገቢነት ይመዘግባሉ።

ለ) ገቢዎች ቢሮ ከራሳቸው ህጋዊ ገቢ ውጭ የሌሎች ታክስ ባለስልጣናትን ድርሻ የሚሰበሰቡበት ሁኔታ ሲያጋጥም በአደራ ሂሳብ ቁጥር 5026 መመዝገብ አለባቸው።

ሐ) የገቢዎች ቢሮ በገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ወይም ማዕከላት ከሚሰበሰብ የቅድመ ግብር ክፍያ ጋር በተያያዘ ግብሩን ቀንሶ የሚያስቀረው ሰው እና ገቢውን የሚሰበስበው በገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ወይም ማዕከላት ሂሳቡን ሚመዘገብበትን፣ ገቢው እና ከገቢው ጋር የተያያዘ አግባብነት ያለው መረጃ የገቢው ባለቤት ለሆነው የፌደራል ወይም የክልል ወይም የከተማ አስተዳደር ታክስ ባለስልጣን የሚተላላፍበትን፣ ሪፖርት የሚዘጋጅበትና ለሚመለከታቸው አካላት የሚቀርብበትን የአሰራር ስርዓት በመዘርጋት ተፈጸሚ እንዲሆን ያደርጋል።

2/ ግብር ቀንሰው የሚያስቀሩና ግብር የሚቀነስባቸው ሰዎች ሂሣብ አመዘጋገብ

ሀ) ማንኛውም በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 87 ግብርን ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው ዕቃም ሆነ አገልግሎት ሲገዛ እንዲሁም ሻጩ ዕቃም ሆነ አገልግሎት ሲያቀርብ አጠቃላይ የግዥውን ወይም የሽያጩን ሙሉ ዋጋ በሂሳብ መዝገብ መመዝገብ አለበት፡፡

ለ) ዕቃውን ወይም አገልግሎቱን የሚገዛው ሰው ወይም ድርጅት ሙሉ ክፍያውን እንደወጪ በመመዝገብ 2% /ሁለት በመቶ/ ከተከፋይ ሂሳብ ተቀናሽ ግብሩን በደረሰኝ ገቢ በማድረግ ይመዘግባል፡፡ አመዘጋገቡም፡-

- ✓ ግዥ /ተከፋይ ሂሣብ /100%/.....ዴቢት
  - ጥሬ ገንዘብ /cash (98%)..... ክሬዲት
  - የቅድሚያ ግብር ክፍያ Withholding tax payable (2%) ክሬዲት በማድረግ ይሆናል፡፡

ሐ) የዕቃው ወይም የአገልግሎት አቅራቢም ሙሉ ሂሣቡን ተቀብያለሁ ሲል ደረሰኝ በመስጠት ለ2% /ሁለት በመቶ/ ከተከፋይ ሂሣብ የሚቀነስ ቅድሚያ ግብር ከፈልኩ በማለት ገዥው በሚሰጠው ደረሰኝ መሠረት በቅድሚያ ግብር ክፍያ ይዞ በሂሣብ መዝገቡ ያሰፍራል፡፡

በዚህም መሰረት ፡-

- ✓ ጥሬ ገንዘብ (98%)..... ዴቢት
- ✓ የቅድሚያ ግብር ክፍያ /pre paid tax/ (2%)..... ዴቢት
  - ሽያጭ /ተሰብሳቢ ሂሣብ (100%) ..... ክሬዲት በማድረግ ይሆናል፡፡

መ) ገዢው በተከፋይ የተመዘገበውን የቅድሚያ ግብር ለግብር ባለስልጣን ገቢ ሲያደርግ "የቅድሚያ ግብር ክፍያ" ሂሣብ ዴቢት ጥሬ ገንዘብ ወይም ባንክን ደግሞ ክሬዲት በማድረግ ሂሳቡን ያካክሳል፡፡ በተመሳሳይ መልኩም ሻጩ የዓመቱን ሂሳብ ዘግቶ የሚፈለግበትን የንግድ ትርፍ ግብር ዕዳውን ቄም ክሬዲት ሲከፍል በቅድሚያ ግብር ክፍያ (Advance ወይም prepaid tax) ላይ ከሚታየው ሂሳብ ወይም ዴቢት ላይ በማቀናነስ ልዩነቱን ይከፍላል፡፡

14. ተቀንሶ ገቢ የተደረገ ግብር ስለማካካስ እና ተመላሽ አፈጻጸም

1/ ግብር ከፋዩ የግብር ዘመኑ ካለፈ በኃላ ቀደም ሲል በነበሩት የግብር ዘመናት በግዥው ላይ ያልተቀነሰ ቅድመ ግብር ክፍያ የከፈለ እንደሆነ እንዲሁም ቅድመ ግብሩ ከተከፈለ በኃላ የተገዛው ዕቃ ተመላሽ የተደረገ ወይም የኪራይ ዘመኑ ከመጠናቀቁ በፊት ውሉ የተቋረጠ እንደሆነ በግዥው ወቅት የተከፈለው ቅድመ ግብር በተከፈለበት ግብር ዘመን ለሚፈለግበት የኪራይ ገቢ ግብር ወይም የንግድ ትርፍ ግብር ማካካሻ ይውላል።

2/ በታክስ አስተዳደር አዋጁ አንቀጽ 49 እና 50 መሰረት ግብር ከፋዩ በብልጫ የተከፈለ የቅድሚያ ግብር ክፍያ ተመላሽ ሲጠይቅ ገቢዎች ቢሮ በግብር ከፋዩ የቀረበው የሂሳብ መግለጫ በታክስ ኦዲተር የተመረመረ መሆኑን በማጣራት እና ግብር ከፋዩ ያቀረባቸው የይካካስልኝ ወይም የይመለስልኝ ጥያቄ በደጋፊ ሰነድ የተደገፈና የቅድመ ታክስ ክፍያው ዝርዝር መረጃ ለምሳሌ መቼ ተቀናሽ እንደተደረገ ፣ ከየትኛው ሽያጭና ምን ያህል እንደተቀነሰ እንዲሁም እንዲመለስለት ያቀረበውን የቅድሚያ ግብር ክፍያ በዕቃ ግዥ ዋጋ ውስጥ ያለማካተቱን ወይም በተሰብሳቢ ሂሳብ መያዙን የመሳሳሉትን ማረጋገጥ ይኖርበታል።

3/ የሂሳብ መዝገብ ለማይዝ ወይም የሂሳብ መዝገቡ ውድቅ ለሆነ ግብር ከፋይ ዕቃዎች ወደ ሀገር በሚገቡበት ጊዜ፣ በሀገር ውስጥ ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ተቀንሶ በቅድሚያ የተከፈለ ግብር እና በግብር ዓመቱ ተከፋፍሎ ለገቢዎች ቢሮ ገቢ የተደረገ ግብር በሚቀርበው ማስረጃ መሠረት ይቀነሳል።

4/ በታክስ አስተዳዳር አዋጅ አንቀጽ 49 መሰረት ታክስ ከፋዩ በግብር አመቱ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ለቀረበት በቅድሚያ ለከፈለው ግብር ማካካሻ ለማግኘት ገቢዎች ቢሮ በሚወስነው አኳኋን ግብሩን ያቀናነሰበትን የደረሰኝ እና የዲክላራሲዮን ዝርዝር ሠንጠረዥ ማቅረብ ይኖርበታል፡

5/ በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 50 መሰረት ታክስ ከፋዩ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ በቅድሚያ የከፈለው ግብር ሊከፍል ከሚገባው በላይ መሆኑ ተረጋግጦ በብልጫ የከፈለው ገንዘብ በሌሎች የታክስ ሕጐች መሰረት ለሚፈለግበት ዕዳ ተካክሶ ተራፊው ገንዘብ እንዲመለስለት ከተወሰነ ተመላሽ የሚፈጸመው ለዚሁ አላማ ተብሎ ከተያዘ በጀት ላይ ይሆናል።

15. <u>የገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ወይም ማዕከላት የሥራ ኃላፊነት</u>

1/ በገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ወይም ማዕከላት በኩል የሚወጡ ግብር ቀንሰው የማስቀረት ግዴታ ያለባቸው ሰዎች እና ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ግብር ተቀናሽ እንዲያደርጉ ሕጉ ኃላፊነት ለሰጣቸው አካላት የምስክር ወረቀት ይሰጣሉ።

2/ ግብር ቀንሰው ገቢ የማድረግ ግዴታ የተጣለባቸው ግብር ከፋዮች ቀንሰው ያስቀሩትን ግብር የሚያስታውቁበትና ገቢ የሚደረጉበትን ቅፅ የገቢዎች ቢሮ በሚያዘጋጀው ዓይነት በማሳተም ጥቅም ላይ እንዲውል ያደርጋሉ።

3/ ግብር ቀንሰው ገቢ የማድረግ ግዴታ የተጣለባቸው ሰዎች ከተከፋይ ሂሳብ ላይ የሚቀነሰውን ግብር አስመልክቶ የግብር ከፋዮቹን ማንነት፣ የከፈሉትን የግብር መጠንና የክፍያውን ጊዜ የሚገልጽ መዝገብ ወይም ፎርም እንደአስፈላጊነቱ የገቢዎች ቢሮ በሚያዘጋጀው ዓይነት በማሳተም ጥቅም ላይ ያውላሉ።

4/ ግብር ቀንሰው ገቢ እንዲያደርጉ ግዴታ የተጣለባቸው በእያንዳንዱ ግብር ቀንሶ በሚያስቀር ሰው ስም ማህደር ይከፍታሉ።

5/ ከቅድመ ግብር ክፍያ አሰባሰብ ጋር በተያያዘ በአፈፃፀም የሚያጋጥሙ ችግሮችን ከገቢዎች ቢሮ፣ ከገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ እና ከሚመለከታቸው ሌሎች አካላት ጋር በመመካከር መፍትሔ ይሰጣሉ።

6/ በገቢ ግብር አዋጅ መሰረት ለግብር ከፋይ ተመላሽ ክፍያ የሚውል በጀት ይይዛሉ።

7/ ግብር ቀንሰው ገቢ እንዲያደርጉ ግዴታ የተጣለባቸው አካላት መቼ፣ ከማን፣ እና እንዴት ግብር ቀንሰው ለገቢዎች መምሪያ ወይም ጽህፈት ቤት ወይም ማዕከላት ገቢ ማድረግ እንደሚገባቸው ትምህርትና ሥልጠና ይሰጣሉ።

8/ የገቢዎች መምሪያ ወይም ጽህፈት ቤት ወይም ማዕከላት ከቅድመ ግብር ክፍያ ሰብስበው ለሌሎች ታክስ ባለስልጣናት ያስተላለፉትን ገንዘብ አስመልክቶ ለገቢዎች ቢሮ በየወሩ ሪፖርት ያቀርባሉ።

16. <u>የገቢዎች ቢሮ ኃላፊነት</u>

1/ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው ቀንሶ ያስቀረውን ግብር የሚያስታውቅበትና ገቢ የሚደረግበት፣ የሚመለከታቸው አካላት ስለመቀነሱ እንዲያውቁት የሚደረግበት እና ግብር ከፋዮቹ እነማን መሆናቸውን የሚገልፅ መረጃ የሚመዘግብበት መዝገብ ወይም ፎርም ያዘጋጃል።

2/ ግብር ቀንሰው ገቢ እንዲያደርጉ ኃላፊነት የተሰጣቸው ሰዎች የገቢ ግብር አዋጁ በሚያዘው መሠረት ግዴታቸውን መወጣታቸውን ለመከታተልና ለመቆጣጠር በእያንዳንዱ ግብር ቀንሶ በሚያስቀር ድርጅት ወይም ሰው ስም ማህደር ይከፍታል።

3/ በአፈፃፀም በሚያጋጥሙ ችግሮች ላይ ከገቢዎች ቢሮ ፣ ከገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ እና ከሚመለከታቸው ሌሎች አካላት ጋር በመመካከር መፍትሔ ይሰጣል።

4/ ለግብር ከፋዮች የተመላሽ ክፍያ የሚውል በጀት ያስመድባል።

5/ ግብር ቀንሰው ገቢ እንዲያደርጉ ግዴታ የተጣለባቸው አካላት መቼ ከማን እና እንዴት ግብር ቀንሰው ግብር ከፋይ ሆነው ለተመዘገቡባቸው የገቢዎች መምሪያ ወይም ጽ/ቤት ወይም ማዕከላት ገቢ ማድረግ እንደሚገባቸው ትምህርትና ሥልጠና ይሰጣል።

6/ ገቢዎች ቢሮ ከቅድመ ግብር ክፍያ ተሰብስቦ ለክልሎች ወይም ከተማ መስተዳደሮች ያስተላላፈውን ገንዘብ አስመልክቶ ለገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ በየወሩ ሪፖርት ያቀርባል።

17. የተሻሩ መመሪያዎች

የአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብርን ቀንሶ በማስቀረት ገቢ ስለማድረግ የወጣ መመሪያ ቁጥር ገመ-15/1997 በዚህ መመሪያ ተሽሯል።

18. መመሪያው ተፈጻሚ የሚሆንበት ጊዜ

1/ ይህ መመሪያ ከፀደቀበት ከሀምሌ 1 ቀን 2011 ዓ.ም ጀምሮ የፀና ነው።

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተገለጸው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ይህ መመሪያ እንደገና አዲስ ቁጥር ከተሰጠበት ቀን በኃላ የሚነሳ መብት ወይም ግዴታ ሕጋዊ ውጤት የሚኖረው መመሪያው በፍትህ ቢሮ ተመዝግቦ በአስተዳደር ተቋሙ ድረ ገጽ ከተጫነበት ቀን ጀምሮ ይሆናል።

ጥላሁን መሐሪ አንተነህ (ዶ/ር)

የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ቢሮ ኃላፊ